

DØGNINSTITUTIONEN SOM EN

Af Ida Schwartz & Kaj Madsen

Jens var en 42-årig familiefar til to børn, der i lange perioder kunne varetage omsorgen for sine børn, men i perioder fik hans alkoholmisbrug overtaget. Derfor boede børnene på fjorten og tolv år på Nærmiljøinstitutionen Korslække i Odense. På utallige møder med Jens fastholdt de involverede professionelle, at han ikke kunne få sine børn hjem, før han holdt op med at drikke. Ved hvert møde kunne alle involverede konstatere, at der ikke var sket nogen forandring. I erkendelse af at Jens nok ikke kunne forandre sit livsmønster udarbejdede Nærmiljøinstitutionen Korslække et forslag, hvor Jens og børnene – trods alkoholmisbruget – kunne være mere sammen. Planen indebar, at børnene kunne bo i deres hjem i de gode perioder. Hele familien spiste og hyggede sig sammen på døgninstitutionen en gang om ugen, hvor børnene også dagligt fik hjælp til lektielæsning. Aftalen indebar, at børnene boede hjemme sammen med far, når han havde det godt. Den ældste dreng på fjorten og hans far var gode til at fornemme, hvornår Jens ville falde i druk, og i disse perioder boede børnene på døgninstitutionen.

Eksemplet beskriver et af Nærmiljøinstitutionen Korslækkes mange differentierede pædagogiske forløb tilrettelagt i samarbejde med forældre og børn.

Denne families situation er formentlig genkendelig, men den professionelle indsats er utraditionel. Her blev tilrettelagt en støtte, der tog udgangspunkt i familiens ressourcer og muligheder og hvor man tilstræbte at bevare videst mulig sammenhæng i familiens samlede livsførelse.

Mange professionelle vil formentlig spørge kritisk, om omsorgen for børnene var tilstrækkelig i dette tilfælde, og om den store drengs udvidede ansvar kan forsvares? Det er dette dilemma mellem på den ene side at inddrage forældres ressourcer og give plads til deres aktive deltagelse som forældre og på den anden side at varetage den professionelle omsorg for børnene og deres udviklingsmuligheder, vi vil diskutere i denne artikel. I forbindelse med børns ophold på døgninstitution kommer disse to sider af dilemmaet ofte til syne som en uovervindelig modsætning. Det synes at være en grundlæggende antagelse i det sociale system, at forældre til børn der bor på døgninstitution ikke magter at være forældre, og at professionelle derfor må overtage ansvaret for børnene.

DEL AF FAMILIENS NETVÆRK

Forældres mulighed for at agere som forældre midt i deres vanskeligheder er imidlertid ikke en statisk størrelse, men skiftende og forskellig i forhold til deres livssituation, den måde de bliver inddraget på og den plads, de tildeles og selv tilkæmper sig i samarbejdet med professionelle. Sociale systemers praksisformer og professionelle handlemåder positionerer børn og forældre på bestemte måder, der har betydning for, hvordan alle involverede (både professionelle, forældre og børn) oplever egne handlemuligheder. Traditionelt tildeles forældre til børn på døgninstitution en plads i samarbejdet, hvor de er uden særlig indflydelse, og hvor deres forældreskab funktionelt set er sat i parentes. Derfor må forældre ofte samarbejde fra afmægtige og udskilte positioner.

Artiklen tager udgangspunkt i den praksis, man gennem mange år har udviklet på Nærmiljøinstitutionen Korsløkke, der som navnet angiver er placeret i et lokalmiljø, hvor flertallet af børnenes familier bor nær ved eller i kort afstand til institutionen. Børnene bevarer deres tilknytning til skole eller daginstitution. En sådan fysisk placering giver særlige muligheder i et forældresamarbejde. Vores intention med denne artikel er imidlertid ikke at advokere for en bestemt institutionstype eller praksis, men at åbne for en bred diskussion af professionelle tænke-

handlemåder i forældresamarbejde indenfor det sociale system. Eksemplerne udspringer af en specifik pædagogisk praksis, men anvendes her til at belyse generelle pædagogiske perspektiver og problemstillinger.

Anbringelse

Selve ordet *anbringelse* viser hen til en bestemt tankegang, hvor man tror at kunne tage børn væk som ting fra et sted og placere dem et andet, som om børnene herved får tildelt et helt nyt liv. Børn forholder sig som andre mennesker til det sted, de fysisk befinder sig, ud fra den måde de forbinder stedet til andre steder i deres tidligere og nuværende liv. Med andre ord afhænger børnenes forhold til anbringelsen af den måde, hvorpå opholdet får betydning for dem i deres livsforløb som helhed, både hjemme, på døgninstitutionen og i andre livssammenhænge.

Ved at anvende et ord som *anbringelse* kan det se ud som om, børnene flytter væk fra en sammenhæng og hen til en anden. Fra et barne- og forældreperspektiv kan anbringelsen se anderledes ud: Børnene bor ikke et andet sted, men to steder og færdes mellem døgninstitution og hjem. Børnene vil ofte trods vanskeligheder og konflikter være tæt forbundet med deres

forældre, opleve sig som en del af familien, og leve med i forældres og eventuelle søskendes liv, selvom de tilbringer deres hverdagsliv et andet sted. Forældrene oplever på deres side oftest børnene som hørende til familien, selvom de bor på døgninstitution. Anbringelse er derfor ikke entydigt et ophold *udenfor* hjemmet, men er snarere karakteriseret ved, at børnene lever et børneliv i en kompleks hjem-døgninstitution-sammenhæng. Familien er med andre ord stadig en familie selvom medlemmerne bor forskellige steder.

Børnenes befindende på døgninstitutionen er tæt forbundet med forældrenes oplevelse af døgninstitutionen og børnenes ophold her. På trods af eller måske netop fordi børnene har oplevet mange vanskeligheder i familien, er adskillelsen ofte præget af savn og smerte. Løbende viden om hvordan far eller mor har det og hjælp til at opretholde forbindelsen vil ofte være afgørende for, om børnene kan bruge døgninstitutionen som en udviklingsmulighed. I praksis er det meget forskelligt hvilken hjælp børnene får til at vedligeholde kontakten til forældrene.¹⁾

Ifølge Tine Egelunds og Anne-Dorthe Hestbæks forskningsoversigt (2003) peger forskning i kontakten mellem biologiske forældre og børn, der bor på døgninstitution, ikke entydigt på en positiv effekt, målt i forhold til fx. øget hyppighed i hjemgivelse og/eller kontinuitet i anbringelsesforløbet. Der er på den anden side heller ingen forskning, der tyder på en negativ effekt. Tine Egelund og Anne-Dorthe Hestbæk konkluderer på den foreliggende gennemgang af forskningsresultater, at så længe der ikke findes entydige resultater, må praksis tage udgangspunkt i aktivt at understøtte kontakten mellem børn og forældre, hvilket serviceloven også stiller krav om. En sådan praksis forudsætter imidlertid en "inklusiv attitude" (ibid s. 197) hos såvel professionelle som plejefamilier, hvilket ikke, som det understreges i forskningsoversigten, er nogen nem opgave.

Det er imidlertid ikke kun kontakt, børnene har brug for, men oplevelsen af at være en del af en familie og børn af forældre. Det er nu en engang kulturelt defineret "normalitet", at børn hører til i deres

familie, og at forældre har ret til at være forældre for deres børn, hvilket også er stadfæstet i FNs børnekonvention. Børn besidder imidlertid ikke et abstrakt psykologisk behov for familie. De er forbundet til konkrete personer i konkrete livssammenhænge, som de kan have brug for støtte til at vedligeholde og udvikle kontakten til. Hvilke personer børnene tillægger betydning og føler et tilhørsforhold til, i familien eller i børnenes netværk i øvrigt, vil netop være meget forskelligt afhængig af den enkeltes konkrete livshistorie. Set ud fra et børneperspektiv tillægger børn personer, begivenheder og værdier betydning, der bør anerkendes og beskyttes.

Spørgsmålet er, om forældre kan bevare deres forældreskab, selvom den konkrete omsorg for børnene varetages i større eller mindre grad af professionelle. Ordet anbringelse synes at bidrage til at professionelle tænker i adskillelse og ansvarsovertagelse i stedet for i sammenhænge og samarbejde. Megen pædagogisk tænkning i døgninstitutioner er gennemsynet af en hypotese om, at forældre skal give slip på deres børn, for at behandlingen kan lykkes, og at minimal kontakt til forældre fremmer barnets behandling. Ofte udpeges forældre som årsagen til barnets problemer, hvorfor professionelle kan se det som deres opgave at beskytte børnene mod forældrene. Dermed kan forældre nemt opleve anbringelsen af deres børn som en trussel mod deres forældreskab i stedet for en støtte til at udvikle det.²⁾

Professionelle tænker og handler ikke enkeltvis og isoleret i forhold til hver deres forståelse af børns behov for omsorg, men tager nogle af de forestillinger i brug, der befinder sig i praksisfeltet, og som formidles i teorier om børns udvikling, i anbefalinger af behandlingsmetoder, i lokalt etableret praksisviden og i samfundets socialpolitiske programmer. Disse forståelser af hvad der karakteriserer gode opvækstbetingelser, god forældreomsorg og god behandling er imidlertid omstridte og ind imellem modsætningsfyldte, hvilket synes at præge praksisfeltet i form af skiftende (statslige, kommunale og institutionelle) målsætninger og interventionsformer.

Den professionelle diskurs, der kommer

til udtryk bl.a. i brugen af ordet anbringelse, synes at bidrage til, at der i *praksis* trækkes en særlig skarp skillelinje mellem hjem og institution, når børn flytter på døgninstitution. En skillelinje, der står i stærk kontrast til den måde hvorpå nutidigt familieliv og institutioner i øvrigt er vævet sammen i vores samfund.

Omsorg for børn – en delt opgave

Den skarpe adskillelse mellem hjem og døgninstitution kan sættes i perspektiv ved at se på almene relationer mellem hjem og institution. I moderne dansk familieliv er varetagelsen af omsorgen for børnene under stadig forandring. I dag indebærer barndom i Danmark for de fleste børns vedkommende et børneliv i og på tværs af flere sammenhænge, og dermed bidrager både hjem og institution til omsorgen for børnenes udvikling (Dencik 1999).

I forbindelse med en samfundsmæssig opsplitning i stadig mere differentierede sociale praksiser stilles børnefamilier overfor nye *funktionskrav* (Dencik 1999). Forskning har vist (Sommer 1996, Højholt 2001), at børnefamilier er orienteret mod at få et hverdagsliv til at hænge sammen, fordi begge forældre arbejder og børnene er i institutioner. Børn og voksne i forskellige aldersgrupper arbejder, er i institution, dyrker sport, mødes med venner og deltager i kulturelle sammenhænge forskellige steder. Når familiens medlemmer deltager i stadig flere handlekontekster, indebærer det, at børnefamilien må gøre noget særligt, for at familiens tilværelse ikke falder fra hinanden (Dreier 1999).

De forskellige sammenhænge familiens medlemmer færdes i stiller særlige krav, der skal håndteres. Hertil kommer skift og overgange *mellem* sammenhænge, som familien må tilrettelægge og udvikle strategier for at imødegå (Kristjánsson 1999). Et familieliv med to udearbejdende forældre kan vanskeligt fungere, uden at børnene er i institution, men børneliv i institutioner er ikke kun en praktisk foranstaltning. Børnene udvikler viden om og kompetencer til at indgå i komplekse sam-

fundsmæssige sammenhænge ved at være deltagere i og på tværs af forskellige institutionelle praksiser (Højholt 2001).

Ideologisk opretholdes et skarpt skel mellem hjem og institution, men i praksis er børnenes liv i familien og i institutioner vævet tæt sammen. Børn ankommer søvndrukne i daginstitutionen, får morgenmad og putter sig ind til pædagogen, når der siges farvel. På mange måder fungerer daginstitutionen som familiens forlængede dagligstue, og institutioner kan tillige have erklærede idealer om at virke som et hjem (se fx Nielsen 1995). Børn lærer at spise med ske, at blive renlige og at køre på cykel hjemme eller i institution, og ofte i et samarbejde mellem parterne.

Forældre følger i høj grad børnenes udvikling gennem pædagogers vikarierende blik. Omvendt professionaliseres familielivet. Forældre læser fagbøger om forældreskab og om børns udvikling. De bidrager til at gøre barnet skoleparat, selvom de er usikre på opgaven (Højholt 2001). Forældre forventes at tage aktiv del i barnets skolegang og bidrage til at afhjælpe problemerne her, selvom de ikke selv er en del af skolens praksis (Højholt 1993). Som Toril Harvik (2003) formulerer det, pålægges daginstitutioner og skole flere omsorgsopgaver, samtidig med at der omvendt sker en øget "pensumisering" af familielivet. Forældre og professionelle er begge forpligtede og forpligter hinanden omkring omsorgen for børnenes udvikling, hvilket i sig selv kan give anledning til stridigheder og konflikter om fordeling af opgaver og ansvar.

Udover institutioner er nutidige børnefamilier omgivet af netværk, der træder hjælpende til. Foruden biologiske forældre (der kan være skilt og bo hver sit sted), er der stedforældre i sammenbragte familier, søskende, bedsteforældre eller anden familie, naboer og venner, der som ressourcepersoner aflaster eller træder til i tilspidsede situationer. Børn i et almindeligt familieliv passes af mange voksne flere forskellige steder, der har vidt forskellige relationer til børnene og som børnene også relaterer sig forskelligt til.

Sven Hessle har dokumenteret i et svensk forskningsprojekt, at familier, hvor

børn anbringes, ofte har et tyndt og ustabil netværk. Kontakten til børnenes fædrende familie er i mange tilfælde afskåret, venner, arbejdskammerater er ofte helt fraværende og livsledsagere kommer og går. Hertil kommer at kontakten til professionelle i daginstitutioner og skole ofte er negativt ladet, modstillet eller konfliktfyldt (Højholt 1993). Familier midt i psykosociale vanskeligheder står ofte i den paradoksale situation, at de har den største brug for støtte men den mindste adgang til sociale ressourcer.

Konstruktionen af problemfamilien

På trods af at nyere forskning som nævnt har tegnet et billede af omsorgen for børn som en opgave, der er fordelt mellem mange parter, er mange professionelle tænke måder præget af myten om familien som den eneste og afgørende enhed for børnenes udvikling. Psykologiseringen af barndommen og den deraf følgende udpegnings af få nære relationer som det afgørende grundlag for børns udvikling (her især relationen til moren), placerer familien i en sårbar og udsat position.

Kravet til barnets "normalitet" bliver et krav til forældrene. De har ansvar for børnenes kognitive, emotionelle og sociale udvikling, og institutionerne stiller krav til forældrene om at levere børn, der "fungerer" i gruppen. De arbejds mål, som en professionel gruppe udvikler, omsættes til arbejde for familien, hvilket bevirker, at familien kan betragtes som en serviceinstitution for samfundet." (Halldén 1999 s. 191)

Det betyder stigende forventninger til, at forældre skal kunne forberede børnene til at håndtere krav i sammenhænge, hvor forældrene ikke selv er til stede. Fordi opgaverne omkring omsorgen for børnenes udvikling er fordelt, opstår der nemt konflikter om, hvem der bærer skylden for eventuelle problemer. Som Charlotte Højholt (1993) har vist i sin undersøgelse af brugerperspektiver, peger professionelle i konfliktsituationer ofte på barnet og familien som problemet, hvilket vil sige, at de forskyder problemerne hertil. Familien

er defineret som stedet, hvor den rigtige udvikling finder sted og dermed også som årsagen, når der opstår problemer:

"Disse forestillinger komplementerer hinanden på den måde at enten har familien ingen problemer eller også har den ikke andet ("problemfamilien" fremstilles typisk resourceforladt)." (Højholt 2001 s. 50)

Skellet mellem at være en familie og en "problemfamilie" synes at være flydende og til stadig forhandling indtil det øjeblik, hvor børnene flytter på døgninstitution. Anbringelsen markerer familiens nederlag og samtidig et sammenbrud i de offentlige hjælpeforanstaltninger, der hidtil har været taget i anvendelse. Selvom familierne har været kendt af socialforvaltningen i årevis, er mange anbringelser akutte. Anbringelse anses for at være en "undgåelsestilstand" (Christiansen & Havnen 2003), og den markeres ved udsagn som: "desværre ser vi ingen anden udvej" og "nu må det offentlige tage over". Når døgninstitutionen tages i brug overskrides en usynlig skillelinje, og forældre befinder sig i en ny kategori præget af nederlag og social devaluering.

Forud for at børnene flytter på døgninstitution, fremstiller socialforvaltningen en argumentation herfor. Hvad enten anbringelsen finder sted med forældrenes tilsagn eller under tvang, bliver forarbejdet op til koncentreret om en dokumentation af familiens problemer og forældrenes manglende omsorgsevne. En dokumentation der, i Elisabeth Backe-Hansens (2003) formulering, har karakter af retfærdiggørelse. Forvaltningen fremstiller beslutsningsgrundlaget ud fra loven og faglig viden, men også i høj grad ud fra værdibaserede forståelser af "god forældreadfærd" (se også Egelund 1997). Fordi formuleringen skal legitimere socialforvaltningens målsætning, bliver usikkerheden om karakteren og omfanget af familiens problemer reduceret mest muligt (Backe-Hansen 2003). Vægten i argumentationen lægges mere eller mindre entydigt på at dokumentere familiens uformåen (se fx Svendsen; Højlund & Kronborg 2003).

Forældre praktiserer alment forældre-

skab på mangfoldige måder, hvor de ofte trækker på personer i flere forskellige livssammenhænge. I tilvejebringelsen af grundlaget for en anbringelse reduceres forældreskab til et spørgsmål om forældreevne. Begrebet forældreevne bygger på en forestilling om essens – en personlig egenskab, der er iboende den enkelte forælder. Forældreevne er noget, man antager at kunne teste og måle. Noget man enten har eller ikke har. Hermed ses bort fra at menneskelig handleevne realiseres og udvikles i sociale sammenhænge. Handleevne er ikke noget en gang givet men muliggøres eller umuliggøres i konkrete handlesammenhænge.

Undersøgelser af forældres evne til at være forældre fokuserer desuden paradoksalt nok på problemerne og på de opgaver, forældrene *ikke* evner. Disse undersøgelser har sjældent til formål at afdække og analysere, hvad forældrene faktisk magter under hvilke betingelser. En sådan vinkel kunne ellers bidrage til at skabe et mere kvalificeret grundlag for det videre samarbejde mellem professionelle og forældre.

Fleksible løsninger

Jonas var en ung fyr på 13 år, der selv tog kontakt til socialforvaltningen, fordi han ville hjemmefra på grund af moderens nedsatte psykiske funktionsevne og hendes misbrugsproblemer. Under opholdet på døgninstitutionen har Jonas bevaret en stabil kontakt til sin mor, og moderen har besøgt ham både på hverdage og i weekender. Jonas og hans mor har fejret alle højtidere og deres fødselsdage på institutionen. Jonas er siden flyttet på efterskole og betragter døgninstitutionen som sit hjem. Han opholder sig derfor her i weekenderne. Jonas' mor bor på institutionen i de weekender Jonas er hjemme. Hun indgår i hverdagslivet, og er sammen med både personale og børn. Jonas er sammen med kammerater, som andre unge og går derfor til og fra. På den måde kan han både leve et ungdomsliv og bevare kontakten til sin mor.

Ovenstående og artiklens indledende eksempel illustrerer, at forældreskab ikke er entydige størrelser, og at forældre kan være forældre, hvis der konstrueres konkrete løsninger, der kan imødekomme familiens særlige situation. Eksemplerne peger også på betydningen af, at løsninger på sociale problemer kan være bevægelige og baseret på dialog med den involverede familie. Ingen af de nævnte løsninger er umiddelbart anvendelige generelt, men brugbare konkret i forhold til den familie i den situation. Sådanne løsninger må kontinuerligt underlægges reflekterede vurderinger, hvor især børnenes befindende og udviklingsmuligheder er i fokus.

Løsninger må afprøves, sammensættes og udvikles på mangfoldige måder. Generelt peger eksemplerne på, at sociale problemers sammensathed ideelt set kræver fleksibilitet og kreativitet, hvis der skal skabes overgange og forbindelser, der kan bidrage til at familiens liv kan hænge sammen og forældrene kan være forældre, så meget som det er muligt i praksis.

Aktuelt synes bevægelser indenfor anbringelsesområdet at gå i den modsatte retning d.v.s. hen mod stadig mere specialiserede og standardiserede behandlingstilbud. Offentlige og private døgninstitutioner bliver afkrævet synlighed i deres ydelser og dokumentation af deres arbejde. Socialforvaltninger skal kunne vælge mellem specifikke behandlingstilbud på et offentligt marked for sociale ydelser. Området synes præget af en rodfæstet tro på, at der kan etableres et nagelfast fagligt vidensgrundlag, en teknologisk metodeudvikling og en professionel ekspertstatus.³⁾ Disse bestræbelser synes på mange måder at komme i konflikt med servicelovens påbud om tilrettelæggelse af individuelle tilbud, der imødekommer den enkelte families behov.

Muligheden for at forældre kan agere forældre for børnene afhænger af, om de bliver anerkendt som forældre med ressourcer, og om de bliver inddraget i et fællesskab omkring varetagelsen af omsorgen for børnene. Forældreskab handler om at deltage i definitionen af problemerne, i afsøgning af muligheder og i konkrete handlinger forbundet med omsorgen for

børnene. Forældre behøver støtte til at tage aktiv del som forældre på trods af og henover de problemer, konflikter og personlige vanskeligheder, der er forbundet med, at deres børn må bo på døgninstitution.

Forældre på mange måder

Som artiklens titel antyder, prøver vi at vende traditionelle forståelser af en professionel indsats på hovedet. Det er et forsøg på at decentrere "det professionelle blik", hvor professionelle traditionelt definerer familiens problem og indsatsen ud fra den sammenhæng, den professionelle selv er en del af (forskellige steder) og de ydelser, man har til rådighed her. I stedet peger vi på muligheden for at udvide den institutionelle indsats til at skabe et handlerum i samarbejde med forældre, der tager udgangspunkt i børn og forældres konkrete livssituation og livsførelse, d.v.s. et handlerum, der sigter på, at børn og forældre trods eventuelle modstande og konflikter om grundlaget for børnenes ophold på døgninstitution kan opleve sig som centrale aktører i håndteringen af egen problemfyldte livssituation.

Et barns ophold på døgninstitution indebærer et brud, men hvordan dette brud kommer til at blive en oplevet realitet for forældre og børn afhænger i høj grad af, hvordan sociale systemer og professionelle konkret tilrettelægger deres praksis for samarbejdet mellem hjem og institution. I indledningen af artiklen beskrev vi modsætningen mellem, at forældre kan varetage deres forældrerolle og professionelle kan varetage omsorgen for børnene. I artiklen har vi forsøgt at anskueliggøre, at forældres mulighed for at agere som forældre bør være en central del af omsorgen for børnene. Børn er i større eller mindre grad forbundet med deres forældre (eller andre betydningsfulde personer), og vi hjælper ikke børnene med at leve med de problemer, de oplever ved at holde børn og forældre adskilte. Vi kan i stedet tilrettelægge muligheder for, at børnene kan være børn af deres forældre på måder, hvor vi kan være sammen med dem om at håndtere de

vanskeligheder, der er forbundet hermed. Selvom børns og forældres interesser ikke altid er sammenfaldende, kan der findes måder at organisere praksis på, så de ikke modstilles.

Når vi har set, at forældrene ikke kan – hvad kan vi så gøre som professionelle, for at de kan komme til at kunne? Hvis mor ikke kan overskue at tage bussen og besøge sit barn, fordi hun er bange for alt nyt, er for overvægtig, har svært ved at bevæge sig eller fordi hun simpelthen ikke har overskud, kan vi så hente hende, så barnet kan se sin mor? Hvis drengen savner sin mor, kan hun så spise med på institutionen, putte ham, læse godnathistorie og sove ved siden af ham på en madras på gulvet til næste dag? Kan børnene ringe hjem, når de vil, især om aftenen og sige godnat? Kan mor og far stå for tøjindkøb og deltage i forældrekonsultationer i skole og daginstitution, mens pædagogerne sørger for den daglige praktiske omsorg? Kan forældrene tildeles en reel plads i samarbejdet med de professionelle om omsorgen for børnene på trods af konflikter om og modstridende opfattelser af børnenes behov?

Professionelt arbejde i det psykosociale område forpligter. Når vi har set dét, der ikke fungerer, har vi også ansvar for at arbejde på at finde brugbare konkrete løsninger i samarbejde med børn og forældre. Brugbare løsninger afbøder katastrofen, lindrer smerten og søger at reetablere afbrudte forbindelser mellem børn og forældre i den nye livssituation. De voksnes samarbejde om omsorgsopgaven har stor betydning for, hvordan børnene konkret kan bruge døgninstitutionen som en udviklingsmulighed.

LITTERATUR:

- Backe-Hansen, Elisabeth (2003). *Rettfærdiggjøring av omsorgsovertakelse*. I: Elisabeth Backe-Hansen (red.). *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Christiansen, Øivin og Karen J. Skaale Havnen (2003). *Plassering utenfor hjemmet – sammenbrud eller gjennombrud?* I: Elisabeth Backe-Hansen (red.). *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Dencik, Lars. *Små børns familieliv – som det formes i samspillet med den udenomsfamilizære børneomsorg. Et komparativt nordisk perspektiv*. I: Lars Dencik & Per Schultz Jørgensen (red) *Børn og familie i det postmoderne samfund*. København: Hans Reitzels Forlag 1999.
- Dreier, Ole. *Læring som ændring af personlig delta-gelse i sociale kontekster*. I: Klaus Nielsen & Steinar Kvale. *Mesterlære. Læring som social praksis*. Hans Reitzels Forlag 1999.
- Egelund, Tine. *Beskyttelse af barndommen*. Kbh: Hans Reitzel 1997.
- Egelund, Tine & Anne-Dorthe Hestbæk. *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. Kbh: Socialforskningsinstituttet 2003.
- Halldén, Gunilla. *Forældreperspektiv og barneperspektiv på familieliv og den gode barndom*. I: Lars Dencik & Per Schultz Jørgensen (red) *Børn og familie i det postmoderne samfund*. København: Hans Reitzels Forlag 1999.
- Harvik, Toril. *Barnevernsbarna i skolen – hvordan har de det egentlig? Barnas, foreldrenes og klassestyrernes oppfatninger*. I: Elisabeth Backe-Hansen (red.). *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Hessle, Sven. *Utsatta familjers sociale nätverk*. I: Elisabeth Backe-Hansen & Kari Næs (red). *Bedre barnevern. Teori og metode i praktisk barnevern*. Oslo: Tano A.S. 1992.
- Højholt, Charlotte. *Brugerperspektiver – Forældres, læreres og psykologers erfaringer m/ psykosocialt arbejde*. Kbh: Dansk psykologisk Forlag 1993.
- Højholt, Charlotte. *Samarbejde om børns udvikling. Deltagere i social praksis*. Kbh: Gyldendal. 2001.
- Kristjánsson, Baldur. *Hverdagslivet og tidens problematik. Nogle erfaringer fra en nordisk undersøgelse af børns opvækstvilkår*. I: Lars Dencik & Per Schultz Jørgensen (red) *Børn og familie i det postmoderne samfund*. Kbh: Hans Reitzels Forlag 1999.
- Lauritzen, Jørgen: *Fra maxi til mini. Om miniinstitutionernes tilblivelse og grundlag. Vinduet. Temanummer maj 2-3: Anbringelse af børn og unge på døgninstitution*, Peter Sabroe Seminariet 2003.
- Nielsen, Nanna Svends. *Som en stor familie. En daginstitution i udvikling*. Kbh: Pædagogisk Bogklub 1995.
- Sommer, Dion. *Barndomspsykologi. Udvikling i en forandret verden*. Kbh: Hans Reitzels Forlag, 1996.
- Svendsen, Idamarie Leth; Peter Højlund & Annette Kronborg. *Etik og socialret i en anbringelsessag. Social Kritik* nr. 85 2003.

NOTER:

1. Det er vores erfaring at regler for forældrebesøg svinger fra få timers skemalagt besøg ugentligt, til at forældre deltager i omsorgen for børnene på institutionen eftermiddag og aften op til flere gange ugentligt, hvilket for eksempel praktiseres på Korsløkke i stort omfang. Se desuden Jørgen Lauritzen (2003), der har beskrevet en døgninstitutionel praksis i "Miniinstitutioner" i Århus, hvor forældre deltager i den daglige varetagelse af omsorgen for børnene.
2. Børns ophold på døgninstitution ses sjældent som led i, at forældre kan udvikle deres forældreskab. Dette understreges i Tine Egelunds og Anne-Dorthe Hestbæks forskningsoversigt (2003), hvor det konkluderes, at børnenes anbringelse ofte resulterer i, at socialforvaltningen stopper arbejdet med at forbedre familiens levevilkår og psykosociale situation.
3. Disse forhåbninger om et standardiseret og dokumenteret udbud af sociale ydelser, der kan udbydes på et marked for eksempel via en database, blev bl.a. formuleret af socialminister Henriette Kjær på Landsforeningen af Opholdssteders (LOS) landskonference 5. maj 2003.

Ida Schwartz er cand. psych., lektor ved Odense Socialpædagogiske Seminarium og p.t. stud. ph.d. ved Institut for Pædagogisk Forskning og Udvikling (IPFU), Syddansk Universitet.

Kaj Madsen er pædagog og forstander på Nærmiljøinstitutionen Korsløkke. Artiklen er blevet til i forbindelse med et praksis-62forskningsprojekt, der er etableret i et samarbejde mellem Korsløkke Nærmiljøinstitution og Ida Schwartz.